

En banankrummingshåndbok fra EU?

Denne teksten ble først publisert som bloggpost på <http://einarflydal.com> den 19.4.2016

Jeg fikk en epost her om dagen om en nyhet i EUs store nettbokhandel. Det gjalt at det nå var kommet noen [Retningslinjer for praktisk bruk av et EU-direktiv 2013/35 om elektromagnetisk stråling på arbeidsplasser](#). Alle arbeidsplasser er jo blitt slike arbeidsplasser i løpet av de siste årene med eksponentiell vekst i IKT-bruk, og på noen arbeidsplasser fins det ekstra strålende utstyr som ikke fins på jobben hos folk flest - MR-maskiner, elektrosveis, magnetkraner, kraftige elektromotorer, linjærmotorer, osv. osv.

Retningslinjer er viktige dokumenter. De omformer oppstyltet juridisk språk til praktisk gjennomførbare tiltak - hva enten det dreier seg om retningslinjer for samfunnsansvar (ISO 26000) eller retningslinjer for mat og måltider i barnehagen (IS-1484. Ante du at noe slikt fantes? Ikke jeg heller.) Eller altså for å beskytte arbeidstakere mot elektromagnetisk stråling på arbeidsplassen: [EU-direktiv 2013/35](#).

Nå har jeg lest selve direktivet.... Direktivet er skrevet i kansellistil, som seg hør og bør for slike dokumenter. Bortimot ugjennomtrengelig. Så jeg er sikker på at en håndbok for praktisk bruk er nyttig for enhver som ønsker - eller plikter - å ta direktivet i bruk, det vil si alle arbeidsgivere der det er elektromagnetisk stråling på arbeidsplasser, altså i praksis alle.

Men direktivet har en stor mangel som jeg går utfra også rammer de praktiske retningslinjene: Det slår uttrykkelig fast at det bare tar hensyn til akutte virkninger av elektromagnetiske felt (EMF), at det baserer seg på skader fra oppvarming som det relevante kriteriet for å fastsette grenser for EMF-eksponering - "ettersom andre virkninger ikke er fastslått vitenskapelig" som det heter, og det bruker gjennomsnittseksponering over tid, f.eks. over 6 minutter, som relevant målestokk.

Nå har det foreligget tunge bevis (eller i streng vitenskapelig tale: "solide belegg") fra eksperimenter og teoretiske modellarbeider og mange praktiske forsøk og befolkningsstatistiske undersøkelser i kor. De har i flere år påvist at EMF med "inntil visshet grensende sannsynlighet" også har langsiktige skadevirkninger, og at både akutte og langsiktige virkninger kommer ved eksponeringer langt svakere enn det som trengs for å skape varme. (Du finner en liten del av belegget presentert i mine bloggposter.) Direktivet er altså bare enda en versjon av ICNIRPs retningslinjer fra 1998. I dem valgte man å ikke ta hensyn til det belegg som fantes den gang, og siden er disse retningslinjene ikke blitt revidert i tråd med den store kunnsksveksten innen blant annet cellebiologi. Retningslinjene fra 1998 skriker etter en revisjon for å komme a jour med forskningen, mens [museumsvokterne](#) verner den mot all forandring siden de alltid finner noe å utsi på enhver forskningsrapport som mener noe annet. (Dette er en hovedregel man finner omtalt i enhver bok om "paradigmeskifter": Når nye og bedre forklaringer kommer, går museumsvokterne i gang med å lete fram alle detaljer som kan "bevise" at det er noe feil med utfordrernes data, innsamling, bearbeiding eller resonnementer.)

I dette lyset minner den praktiske håndboka fra EU-byråkratiet om et slags håndbok som skal forklare deg hvordan du skal gå fram når du skal holde godt fast i et elektrisk gjerde som sender korte pulser på 10.000 Volt én gang per sekund. For det er jo trygt, siden gjennomsnittsspenningen bare er på 2-3 Volt! Eller om en veiledning i hvordan man skal sikre god kvalitetskontroll når man lager redningsvester i betong.

Vi trenger ikke håndbøker som bygger på meningsløse og villedende premisser - uansett hvor godt de hjelper med implementeringen.

Likevel er antakelig EU-direktiv, nr. 2013/35 om elektromagnetisk stråling på arbeidsplasser et viktig direktiv der hvor strålingen er så sterk at termiske skader kan skje. Men de stedene er ikke mange, og tiltakene er nok stort sett truffet: Vi vet fra før at vi ikke skal omfavne mobile basestasjoner, stå inntil militære radarer, sitte ringside med pasienten mens MR-maskinen er i sving, eller holde mobilen inne i munnen mens vi laster ned apper. Det er få av oss som trenger beskyttelse mot slikt.

For kontormiljøer, som uansett ikke når opp til mer enn brøkdeler av ICNIRPs grenseverdier, bidrar derimot et slikt direktiv og en slik håndbok først og fremst til å legge nok et lag av tåke mellom de sviktende premissene bak grenseverdiene og det praktiske arbeidet med tiltak for å beskytte mot helseskader. Med et slikt direktiv finner man fort ut at strålingsnivået på kontorarbeidsplassen ikke krever noen form for handling. La oss derfor håpe at dette direktivet blir lite brukt til å legitimere "null behov for tiltak" i norske kontormiljø, selv om jeg tror at det er nettopp det som vil skje. Måtte enhver HMS-ansvarlig reagere overfølsomt dersom det refereres til dette direktivet eller denne håndboka!

Forresten, EU-direktiv 2013/35 pålegger også statlige myndigheter og arbeidsgivere å holde seg a jour til enhver tid med forskningsstatus om langsiktige virkninger av EMF, og å treffe tiltak deretter. Men da altså uten noe EU-direktiv i ryggen. - For det direktivet kan man jo ikke godt vente seg skal komme fra EU-byråkratiet når dette nettopp har besluttet at slike skadevirkninger ikke er vitenskapelig sikker kunnskap og derfor ikke behøver hensyntas, men at mer forskning trengs...

Jeg syns jeg hører ekkoet fra Inkvisisjonens beslutning i 1615 om at ideene til Kopernikus, Galileo og flere andre om at jorda dreier seg rundt sola, bare kan betraktes som en teoretisk mulighet som trenger mer avklaring, ikke som noen etablert sannhet man behøver å ta hensyn til.

Einar Flydal, 19.4.2016